

ANOTÁCIE OBHÁJENÝCH DIZERTAČNÝCH PRÁČ SUMMARY OF APPROVED PHD THESIS

HISTORICKO-TYOLOGICKÝ VÝVOJ BAROKOVÝCH KROVOVÝCH KONŠTRUKCIÍ NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

Mgr. Daniela Zacharová, PhD.

Dizertačná práca skúma barokové krovy na území Slovenska, ich typologický vývoj od raných foriem 17. storočia cez vyspelé konštrukcie typické pre 18. storočie po vylahčované schémy siahajúce do obdobia polovice 19. storočia. Práca formálne pozostáva z desiatich kapitol (vrátane úvodu, záveru a referencií). Z obsahového hľadiska ju možno rozdeliť na štyri okruhy: Uvedenie do problematiky (kapitoly 1 – 3) zahŕňa odvodnenie výberu témy, špecifikáciu predmetu a cieľa práce, ako aj pracovnej hypotézy a načrtáva predpokladané využitie. Ozrejmjuje metódy skúmania, analýzu súčasného stavu riešenej problematiky a základnú terminológiu. V jadre práce (kapitoly 4 – 5) je na základe poznatkov vlastného výskumu zhrnutý vývoj barokových krovov na území Slovenska a jeho determinanty, vrátane uceleného náhľadu na tesárske remeslo. Ťažisko práce (kapitoly 6 – 7) predstavuje historicko-typologické rozdelenie a charakteristika barokových krovových konštrukcií zistených na území Slovenska, z ktorých vyšpecifikované základné typy sa následne premietajú v Katalógu konštrukčných typov barokových krovov. Získané poznatky sú ďalej v dobovom kontexte porovnané s vývojom barokových krovových konštrukcií vybraných krajín strednej a západnej Európy. Hlavným obsahom záverečnej časti (kapitoly 8 – 10) je okrem návrhu estetických kvalít krovových konštrukcií konečné zhodnotenie docielených výsledkov, pričom prácu uzatvárajú zoznamy použitej literatúry, zdrojov a príloh.

Dizertačná práca na Fakulte architektúry STU v Bratislave bola obhájená v študijnom programe Architektúra.

HISTORICAL AND TYPOLOGICAL DEVELOPMENT OF THE BAROQUE ROOF STRUCTURES IN SLOVAKIA

Mgr. Daniela Zacharová, PhD.

This dissertation thesis looks into baroque trussings in Slovakia, their typological evolution from early forms in the 17th century

through advanced constructions typical for the period of the 18th century up to simplified constructions of the period reaching to the first half of the 19th century. The paper consists formally of ten chapters (including introduction, conclusion and references). When it comes to content, it can be divided into four parts: Introduction to the topic (chapters 1 – 3) justifies its choice, specification of the subject and the aim of the thesis as well as working hypothesis, it outlines a supposed application. It clarifies the research methods, analyzes the present state of the issue in question and defines the basic terminology. The core of the paper (chapters 4 – 5) resumes the evolution of the baroque trussings in Slovakia and its determinants, including an overall view of the carpentry, based on the findings issuing of author's own research. The focus of the paper (chapters 6 – 7) concentrates on historical typological classification and characteristic of the baroque trussings documented in Slovakia, the basic types of which are listed in the Catalogue of the construction types of baroque trussings below. The obtained information is further compared in the historical context with the evolution of baroque trussings of different countries in Central and Western Europe. The conclusion of the paper (chapters 8 – 10) concentrates on, besides a draft of aesthetic features of the trussing, final evaluation of the obtained results. Reference literature, sources and appendices are listed in the final part.

PhD thesis approved in the study programme Architecture at the Faculty of Architecture STU in Bratislava.

ARCHITEKTONICKO-URBANISTICKÝ VÝVOJ STREDOVEKEJ A RANONOVOVEKEJ BRATISLAVY

Ing. arch. Zdenka Šedivá, PhD.

Cieľom a výsledkom dizertačnej práce je monografické textové spracovanie architektonicko-urbanistického vývoja Bratislavy v stredoveku a na začiatku novoveku (približne 1250 – 1550). Autorka vytvorila syntézu na základe analýzy dobových písomných prameňov, mladších mapových plánov, obrazových prameňov (veduty, rytiny, historické fotografie) a predovšetkým konspektovaním veľkej časti doterajších archeologických

a pamiatkových výskumov. Výsledkom práce je okrem textovej syntézy (katalóg) grafické spracovanie niektorých fenoménov (napr. rozšírenie istých druhov portálov alebo typov domov v jednotlivých častiach mesta intra muros). Získané poznatky autorka súhrnne a názorne sprístupnila aj formou digitálneho 3D modelu mesta. Predstavuje sumu v súčasnosti dostupných informácií, ktoré môžu byť vďaka digitálnym technológiám bez problémov v budúcnosti dopĺňané, spresňované alebo dokonca opravované – podľa toho, ako bude ďalší výskum napredovať. Práca teda predstavuje pamiatkovo-historickú topografiu mesta spojenú s digitálnou 3D modeláciou priestoru aj jednotlivých stavieb. Hlavným prínosom textovej časti dizertačnej práce je syntéza parciálnych informácií do celku, ktorý umožní stavať nové otázky a dávať nové odpovede. Hlavným prínosom 3D modelu je zrozumiteľnosť grafických výstupov a možnosť spätnej väzby pre archeológov, pamiatkarov a ďalších odborníkov.

Dizertačná práca na Fakulte architektúry STU v Bratislave bola obhájená v študijnom programe Architektúra.

ARCHITECTURAL AND URBANISTIC DEVELOPMENT OF THE MEDIEVAL AND EARLY MODERN BRATISLAVA

Ing. arch. Zdenka Šedivá, PhD.

The goal and the result of the dissertation thesis is a monographic elaboration of the urban-architectural development of Bratislava in the Middle Ages and during the beginning early modern times (circa between 1250 and 1550). The author has created a synthesis based on an analysis of written historic sources, younger map plans, image sources (vistas, engravings, historical photographs) and much of the existing archeological and historical research. The result of the work, besides the written synthesis (a catalogue), is also a graphic elaboration of a number of phenomena (e.g. the prevalence of certain types of portals or types of houses in various parts of the city intra muros). The author has comprehensively and graphically made the acquired findings available via digital 3D model of the city. The model represents a sum of currently available information, which can be added, updated, or even corrected without

any problems in the future, thanks to the digital technologies – depending on the progress of further research. The work therefore represents conservational-historical topography of the city, together with digital 3D modeling of the space as well as the individual buildings. The main advantage of the written part is a synthesis of partial information into a greater whole which will enable to pose new questions, and to give new answers. The main benefit of the 3D model is the clarity of graphical output and the feedback possibility for archeologists, conservationists, and other specialists.

PhD thesis approved in the study programme Architecture at the Faculty of Architecture SUT in Bratislava.

MODERNÁ ARCHITEKTÚRA AKO PAMIATKA – BUDOVA SLOVENSKEHO ROZHLASU V BRATISLAVE

Ing. arch. Štefan Bekeš, PhD.

Budova Slovenského rozhlasu patrí podľa odbornej verejnosti medzi najvýznamnejšie diela postavené u nás v období neskorého moderny. Časť z nich súčasne upozorňuje na potrebu jej ochrany. Ďalšia časť odbornej verejnosti, ale aj tej laickej, ju však považuje za relikv komunistického režimu, ktorý treba odstrániť z obrazu mesta. Hoci bola postavená na veľmi špecifickú funkciu a vyžiadala si mimoriadne technické, funkčno-prevádzkové a často aj nové technologické riešenia, ktoré môžeme zaradiť medzi unikátne, jej prevádzky, technológie a celkový súčasný stav rýchlo zastaral a stal sa nevyhovujúcim, dokonca i predimenzovaným pre súčasné potreby rozhlasu. Otázka využitia strešných terás v nadväznosti na parter a park na Belopotockého ulici je ďalším kľúčovým problémom objektu. A keďže celková kondícia budovy je na hranici svojej životnosti a nespĺňa súčasné požiadavky na energetickú efektívnosť, bude potrebné v blízkej budúcnosti pristúpiť k hĺbkovej obnove objektu. V záujme zachovania unikátnosti a charakteristických prvkov rozhlasu bolo potrebné ich identifikovanie a popísanie. Keďže tu však existuje aj možnosť, že prísnu ochranou a prílišným zotrúvaním na zachovaní pôvodného stavu by sa mohlo zabrániť budúcemu rozvoju objektov rozhlasu a jeho širšieho okolia, boli

v dizertačnej práci sformulované i postupy pamiatkovej obnovy špecifikované presne pre potreby Slovenského rozhlasu tak, aby bola zachovaná jeho autenticita a zároveň, aby sa preň zabezpečila i možnosť dlhodobého udržateľného rozvoja. Všetky materiály uvedené v tejto práci majú slúžiť ako podklad pre budúci návrh na zaradenie budovy Slovenského rozhlasu do ústredného zoznamu pamiatkového fondu SR (návrh na vyhlásenie budovy za národnú kultúrnu pamiatku). Keďže budova Slovenského rozhlasu je pre súčasné potreby rozhlasového vysielania príliš veľká, rozhodli sme sa v práci taktiež venovať aj možnostiam integrácie novej funkcie do budovy. Ďalším nemenej palčivým problémom objektu je jeho všeobecná neoblíbenosť v očiach verejnosti. Tú sme sa pokúšali zvrátiť návrhmi a neskôr aj realizáciami náučnej prehliadkovej trasy po budove a jej nasvietením i návrhmi na revitalizáciu strešných terás. Celá práca a všetky návrhy sledujú jeden základný cieľ – dlhodobú udržateľnosť pamiatkových hodnôt budovy. Dizertačná práca sa zameriava najmä na doplnenie a rozšírenie existujúcej dokumentácie neúspešných návrhov na vyhlásenie budovy Slovenského rozhlasu za národnú kultúrnu pamiatku o novonadobudnuté poznatky z podrobného stavebno-historického (stavebno-architektonického) prieskumu. Keďže hlavným dôvodom zamietnutia boli najmä urbanistické problémy či „urbanistická nedokončenosť“ tohto komplexu, práca sa taktiež zameriava aj na overenie funkčnosti a životaschopnosti súčasného riešenia. Zozbierané materiály slúžili aj ako podklad pre stálu výstavu rozmiestnenú po celej budove rozhlasu, tvoriacu prehliadkovú trasu po jeho zaujímavostiach a unikátnostiach. Táto stála výstava – prehliadková trasa, ktorá je samotnou RTVS stabilne prevádzkovaná, prispieva k prezentácii budovy Slovenského rozhlasu smerom dovnútra (medzi zamestnancov) i vonok (medzi návštevníkov). Zvýšenie povedomia o budove, a tým i zlepšenie vzťahu k nej, má za následok aj zvýšenie spoločenského tlaku na zachovanie jej unikátnych a charakteristických častí, čo je hlavným cieľom dizertačnej práce.

Dizertačná práca na Fakulte architektúry STU v Bratislave bola obhájená v študijnom programe Architektúra.

MODERN ARCHITECTURE AS A MONUMENT – SLOVAK RADIO BUILDING

Ing. arch. Štefan Bekeš, PhD.

The Slovak Radio Building in Bratislava is the “jewel” of the Slovak late Modernism according to architectural theorists. They also draw attention to the need for its protection. Another part of the professional community, and part of general public, consider this building as a relic of the communist regime, and they think it should be removed from the image of the city. The Slovak Radio Building was built for a very specific function and its construction required extremely technical, functional and technological solutions, which could be classified as unique for their period of time. However, its service, technology and total current status have become outdated. Also, the building is oversized for the current radio needs, and as a result it will have to go through total reconstruction in the near future. It will be necessary to establish the potentials and limits of the structure that will affect the project of its renovation. Since its completion, the Slovak Radio Building has been struggling with notable unpopularity; however, the situation is now changing. Responsibility for this shift has been due to the actions of Slovak Radio and Television (RTVS). In cooperation with the Faculty of Architecture of the Slovak Technical University (STU) and the Department of Architecture at ÚSTARCH SAS, RTVS has established in the premises of the Slovak Radio building an educational path «prečo pyramída?» (Why a Pyramid), presenting the greatest attractions and uniqueness of the Slovak Radio Building. Since its opening, the Radio Building’s educational path has been visited by a large number of visitors. This circumstance has significantly improved the image of the building. Until the end of 2015, the activities of the civil association «Jedlé mesto» (Edible City) also contributed to improving the image of the building through the creation of a community garden on the building’s open terraces that had not been in use for 30 years. Although this project did not fully succeed, it focused attention on the potential of these spaces (the terrace). This has stimulated RTVS to the decision to reconstruct and continue to use the roof terrace space for public

activities. The basic idea of the proposal of the reconstruction of the roof terrace was the aim to preserve their social life by integrating functions and Services otherwise absent in this part of the city. In this way, the original concept of the terrace, only as a space to be passed through, would be changed and the terrace would itself become a destination point. AU suggested interventions adhere to the original proposal, and also respect the principle of reversibility while not damaging or in any way interfering with the existing elements of the Slovak Radio Building. The dissertation thesis also deals with options for integration of new function in the Slovak Radio Building. This potential (economic and structural) will be researched by watching pedestrians moving around the radio building, number of staff and students, workers and learners within walking distance of 200m from the Radio Building, the distribution of commercial facilities close to the building and the spatial options of the Radio Building. The research results will be applied to evaluate the commercial potential of the Slovak Radio Building, and will help to identify potential areas for placement of such facilities.

PhD thesis approved in the study programme Architecture at the Faculty of Architecture SUT in Bratislava.

ŽIVOT A DIELO ARCHITEKTA JOSEFA MAREKA (1889 – 1966)

PhDr. Katarína Haberlandová, PhD.

Dizertačná práca o Josefovi Marekovi je prvou biografiou českého architekta žijúceho a pracujúceho na Slovensku v období medzi vojnami, ktorá bola napísaná ako súčasť doktorandského štúdia na Fakulte architektúry STU. Dosiaľ najpodrobnejšie popisuje architektove životné peripetie a vytvára analytický pohľad na jeho dielo. Josef Marek, rodák z obce Petrovice na Morave, študoval architektúru na Vysokej škole výtvarných umení v Prahe so zakladateľom modernej českej architektúry – Janom Kotěrom. Krátko po ukončení štúdia prišiel na Slovensko, aby spolu so svojimi spolužiakmi z akadémie vyvíjal modernú architektúru v našej krajine. Jeho životopis prináša vedomosti o oveľa širšej škále diel a štruktúr, ako bolo doteraz známe. Pokiaľ ide o projekty, o ktorých sme už dlho vedeli, práca prezentuje informácie v úplne novom kontexte, ako je analýza súťaže o výstavbu protestantského kostola v Trnave. Objasnenie formovania jeho postoja k myšlienkam modernej architektúry bolo následne posilnené skúmaním náčrtov priemyselnej architektúry, ktoré sme našli v jeho sídle v Brne. Ďalšie dve kľúčové kapitoly práce sa zaoberajú najdôležitejšími otázkami tohto konkrétneho historického obdobia – bývanie a urbanistické plánovanie.

Okrem doteraz dobre známych diel prináša informácie o novoobjavených stavbách. Architekta sme tak mohli predstaviť v nových, ozrejmujuúcich súvislostiach. Jedným z najvýznamnejších prínosov práce sa stali texty o nerealizovaných, najmä urbanistických projektoch, v mnohom predznamenávajúcich vývoj urbanistického plánovania v druhej polovici 20. storočia, do ktorých sa premieta zrejme najväčší tvorivý potenciál Josefa Mareka. Celkom novú informáciu o Marekovej ranej etape pôsobenia na Slovensku poskytli nálezy industriálnych skíc, analyzované skrz architektonický diskurz prvých dvoch dekád 20. storočia. K lepšiemu pochopeniu architektovej premýšľania pomohli aj jeho texty nájdené v pozostalosti. „In situ“ sa nepodarilo všetky Marekove diela identifikovať. Neúspešná identifikácia niekoľkých bytových domov však nemala vplyv na celkové zhodnotenie architektovej diela. Súčasne nás zaväzuje ďalej na nej pokračovať. Nedokončenosť v jednotlivostiach, s ktorou sa pri práci na životopise stretávame takmer vždy, vyvážila aj hodnota nových poznatkov o pôsobení Josefa Mareka v Linzi počas vojnových štyridsiatych rokov. Črtá sa tak ďalšie možné rozvíjanie skúmania významného a zatiaľ nepoznaného obdobia, ku ktorému nás privádzajú práve životné peripetie architekta Josefa Mareka.

Dizertačná práca na Fakulte architektúry STU v Bratislave bola obhájená v študijnom programe Architektúra.

LIFE AND WORK OF ARCHITECT JOSEF MAREK (1889 – 1966)

PhDr. Katarína Haberlandová, PhD.

Dissertation about Josef Marek is the first biography of a Czech architect living and working in Slovakia during the period between the wars, which was written as part of doctoral studies at the Faculty of Architecture STU. In addition to well-known works, it provides information on newly-discovered buildings. Josef Marek, a native of village Petrovice in Moravia, studied architecture at the Academy of Fine Arts in Prague, with the founder of modern Czech architecture – Jan Kotěra. Shortly after graduation he came to Slovakia, to take part, together with his classmates from the Academy, in developing further the modern architecture in our country. His biography brings knowledge of a much wider range of structures, than was hitherto known. With regards to projects we knew for quite some time the paper presents information in a completely new context, such as analysis of the competition for the construction of a protestant church in Trnava. To clarify the forming of his attitude to the ideas of modern architecture was in turn reinforced by examination of industrial architecture

sketches that we found in his estate in Brno. The other two key chapters of the work address the most important issues of that particular historical period – housing and urban planning.

One of the most important contributions of the work was the texts about unrealized, especially urban projects, in many predominantly urban planning developments in the second half of the 20th century, which probably represent the greatest creative potential of Josef Marek. Completely new information about Marek's early stage of operation in Slovakia provided the findings of industrial sketches, analyzed through the architectural discourse of the first two decades of the 20th century. For better understanding of architect's thoughts, his texts found in the estate also helped. «In situ» did not succeed in identifying all of Marek's works. However, the failure to identify several residential homes did not affect the overall appreciation of the architect's work. At the same time, we are committed to continuing it. The incompleteness in the details that we have encountered almost always in the life of the biography also outweighed the value of new insights about the work of Josef Marek in Linz during the 1940s. This is another possible development of the exploration of a significant and unrecognized period, which is brought to us by the life of architect Josef Marek.

PhD thesis approved in the study programme Architecture at the Faculty of Architecture SUT in Bratislava.